

7. HAFTA: Nüfus Artışı (Notlar)

Doğum oranlarındaki değişiklikleri öngörme konusunda kesin ve güvenilir bilimsel yöntemlere sahip değiliz. Bunun yerine, uzun süreli nüfus izdüşümünün düzenli olarak güncellendiği bilgiye dayalı akıllı tahminlere güvenmeliyiz.

Yönelimler;

1. Mevcut **nüfus artışının insanlık tarihinde bir başka örneği yoktur.**

1900 yılında dünya nüfusu 1.6 milyar iken, bugün 6.8 milyardır.

Gelecekte tarihçiler geriye baktıklarında, 20. Yüzyıl'ın en belirgin özelliğinin dünya nüfusundaki hızlı artış olduğunu göreceklerdir.

Birleşmiş Milletler, nüfus artışını kontrol çabalarının başarısına bağlı olarak, **2050 yılına kadar dünya nüfusunun 7.5 milyardan 10.5 milyara kadar artmaya devam edeceğini öngörüyor.** (Amerika Birleşik Devletleri 3'te bir oranında artış göstererek, 315 milyondan 404 milyon nüfusa ulaşmıştır.)

Birleşmiş Milletler 2050 yılında dünya nüfusunun %85'inin gelişmemiş ve yoksul milletlerden oluşacağı öngörüsünde bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü'nün en son tahmini ve öngörülerine göre, Afrika'nın nüfusu bu senenin ilk yarısında 1 milyar noktasını geçeceği, **2050 yılına kadar nüfusunun iki katına çıkacağı düşünülmektedir.**

Afrika, hızlı nüfus artışının önüne geçilmesi için çalışılan tek geniş bölge.

Öngörülemeyen nüfus artışını nasıl açıklayabiliriz?

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tüm dünyada ölüm oranında esaslı bir azalma yaşanmış ki bu da nüfus artışındaki en son yükselmeye sebep olmuş.

Dünya çapında ölüm oranları hızlı bir şekilde düşerken, doğum oranı genelde yüksek kalmaya devam etmiştir.

Gelişmiş ülkelerde doğum oranı büyük oranda düşerken, gelişmekte olan ülkelerde yüksek kalmıştır.

Bunun sebepleri;

Emeklilik fonlarının olmaması,

Ailelerine ilave kazanç sağlayan çocuk işçiler,

Geleneksel geniş aile yapısı,

Dini yasak ve kısıtlamalar (Katolik veya İslami radikalizmin doğum kontrol araçlarının kullanımını yasaklaması),

Doğum kontrol araçlarına erişememek.

Muhtemel bir diğer sebep;

Demografik geçiş (kimi bölgelerde tamamlanmışken kimilerinde tamamlanamamıştır.)

Demografik geçişin 4 temel aşaması vardır;

1. Aşama: Genellikle endüstrileşme öncesi toplumlarda belirgindir. Zorlu yaşam koşulları ve kötü sağlık durumları nedeniyle yüksek doğum ve ölüm oranı mevcuttur ki bu da sabit veya yavaş artan bir nüfus oranına sebep olmaktadır.

2. Aşama: Modern tıp ve halk sağlığını koruma tedbirlerinin benimsenmesi yaşama koşullarını iyileştirerek ölüm oranlarında düşüşe neden olmaktadır.

Öte yandan, **doğum oranları yüksek kalmaya devam eder** çünkü geniş büyük aile yapısına özenme zihniyetinin değişmesi modern tıbbın sağladığı yenilik ve imkanlardaki artıştan çok daha uzun sürmektedir, ki bu da nüfus patlaması olarak bilinen koşulları doğurmaktadır.

3. Aşama: Düşük ölüm oranına karşın doğum oranı da düşmektedir.

Nüfus artışı üçüncü aşamanın başlarında yüksek kalırken daha sonraları neredeyse 0'a yaklaşacak şekilde düşmektedir. Sanayileşmiş toplumların çoğu ikinci ve üçüncü aşamalardan 1800'lerin ortalarından ve 1900'lü yılların ortalarına kadarki dönemde geçmiştir.

4. Aşama: Dördüncü ve son aşamada hem doğum hem de ölüm oranı oldukça düşük kalırken çok az değişikliklerle hemen hemen aynı seviyede seyrederek. Birinci

aşamada olduğu gibi, nüfus oranında sabit veya ağır ilerleyen bir büyüme eğilimi bulunmaktadır.

(Antibiyotiklere kolaylıkla uyum sağlamaları nedeniyle gelişmekte olan toplumlarda ölüm oranında azalma gelişmiş olan toplumlarda olduğundan çok daha keskin gerçekleşmektedir, ancak yine bu toplumlarda yoksulluğun doğum oranında düşüşe geç sebep olması nedeniyle doğum oranı gelişmiş olan toplumlarda olduğundan daha yavaş azalmaktadır. Tüm bu etkenler, az gelişmiş toplumlardaki nüfus artışının gelişmiş toplumlardakine göre daha büyük olmasına sebep olmuştur.)

2. Gelecekteki en büyük büyüme dünyanın daha fakir ülkelerinde olacaktır.

Büyüme daha az gelişmiş ülkelerde gerçekleşirken gelişmiş bölgelerdeki nüfusun 1.2 milyarda sabit kalması bekleniyor.

Yıllık büyümenin yarısının dokuz ülkede meydana gelmesi bekleniyor:

Hindistan (2035 yılına kadar Çin'i aşması beklenen en büyük büyüme), Pakistan, Nijerya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Bangladeş, Uganda, Amerika Birleşik Devletleri, Etiyopya ve Çin.

3. Daha gelişmiş ülkelerin yaş yapısı genellikle sütun şeklindedir.

Daha az gelişmiş ülkelerin yaş yapısı çoğu kez piramit biçimindedir.

4. Kırsal alanlardan kentsel alanlara insan hareketi

Kırsal alanlardan gelen bu göçmenler genellikle büyük şehirlerin kenar mahallelerindeki gecekondu bölgelerine yerleşmişlerdir (Mumbai, Şangay, Rio de Janerio, Buenos Aires).

Daha az gelişmiş ülkelerin kentli nüfuslarının % 30'dan % 60'a kadarlık bir kısmının böyle gecekondu mahallelerinde yaşadığı tahmin edilmektedir.

Yansı:

Biz nüfus problemini neden umursayalım?

1. Dünya şu anki nüfusunun yaklaşık % 50 daha fazlası olan 9 milyarlık bir nüfusu geçindirebilecek mi? Bu rakama ulaşılmadan önce felaket vuracak mı?

Eğer nüfusun büyümesi ile ilgili şu anki tahmin doğru çıkarsa ve gezegendeki insanların faaliyetlerindeki örüntüler değişmeden kalırsa, bilim ve teknoloji çevrenin geri döndürülemez derecedeki bozulmasını veya dünyanın çoğu yerinde devam eden açlığın devam etmesini engelleyemeyebilir.

2. İnsanların büyük bir yüzdesi 15 yaşın altındadır. Bu demek oluyor ki, gelişmekte olan ülkelerin **nüfusunun büyük bir bölümü** temelde üretken değildir.

Çocuklar bazı eşyaları ve hizmetleri üretmelerine rağmen, **ürettiklerinden daha fazlasını tüketirler.**

Kendileri üretken olacak şekilde büyüünceye kadar onlar için yiyecek, eğitim ve sağlık hizmetleri sağlanmalıdır.

3. Çabuk büyüyen nüfus aynı zamanda **ülkenin kaynakları üzerine büyük bir yük** yükler. Eğer nüfus çok fazlaysa ya da büyüme çok çabuksa, insanların hayatta kalmak için ülkenin kaynaklarını kullanması gerçekten biyolojik doğal kaynakların kendilerini yenilemelerini engelleyebilir.

4. Aşırı Kalabalıklaşma:

Kişisel mahremiyetin azalmasına ve daha kısıtlı bireysel haklara yol açar.

İnsanların onları istemeyen alanlara göçleri (Hindistan' da, Honduras'ta, ya da ABD'de)

Ciddi su kıtlığı olan bölgelerde yer alan ülkelerdeki büyüyen nüfuslar (Kuzey Afrika +Orta Doğu, ama aynı zamanda Güney Asya)

5. Yaşlanan bir nüfus ve düşük doğum oranları:

2009 yılında 739 milyon olan 60 yaşında veya daha yaşlı insan sayısının, neredeyse üç katına çıkarak 2050'de 2 milyara ulaşması beklenmektedir ve bu oran gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ülkelerden daha hızlı artmaktadır.

Halihazırda dünyadaki yaşlı insanların % 65'i daha az gelişmiş bölgelerde yaşıyorlar ve 2050'de bu rakam % 79 olacak.

Nüfus yaşlandıkça **hükümete ait sağlık hizmeti sağlama maliyetleri artacaktır.**

Yaşlıların tıbbi ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için daha fazla kaynağa ihtiyaç vardır (çünkü bir çok gelişmiş ülke bu tür hizmetlerin maliyetinin karşılanmasının bütün toplumun sorumluluğunda olduğuna inanır).

Bir ülkenin düşük doğum oranı varsa ve iş piyasasına giren genç insanların sayısı azalıyorsa genellikle sonuç **göçmen politikaları üzerine ortaya çıkan uyumsuzluk olur.**

Birçoğu gelişmiş olan yaklaşık 50 ülke günümüzden 2050'ye kadar nüfuslarında azalma yaşayacaktır.

Amerika uluslar arası göçmen nüfusta açık ara "en büyük alıcı" olarak yerinde kalacaktır- 2010'dan 2050'ye kadar yıllık 1.1 milyonla, listede 2. sıradaki Kanada'nın oldukça üstünde, ki bu ülkenin nüfusu yılda tahminen 214.000 kadar göçmeni bünyesine kazanıyor.

Neye ihtiyacımız var?

21. Yüzyıl için en önemli konu dünyanın nüfusunun istikrarlı hale getirilmesidir.

İstikrara giden yol, bilgilendirilmiş, sürdürülebilir ve parasal anlamda desteklenmiş politika ve programları hemen şimdi gerektirir.

İstikrarlılaşma olmadan insanlık, küresel ısınma, biyolojik çeşitlilik, enerji, yiyecek ve su kaynakları, göç, gelişme ve barış gibi gezegeni tehdit eden ciddi konularla başa çıkmayı aşırı derecede daha zor bulabilir.

Daha az gelişmiş ülkelerdeki nüfus kontrol programları:

Şu ana kadar ne yapıldı?

Yansı:

Nüfus konusunda BM tarafından desteklenen konferanslar

1974 (Bükreş, Romanya)

Birleşmiş Milletler'in desteklediği bir konferans: Zengin ve fakir ülkeler arasında **açlığa, nüfustaki büyümenin mi az gelişmişliğin mi sebep olduğu** üzerine gerçekleşen bir tartışma ile sonuçlandı.

Uzlaşma: İkisine de ihtiyacımız var.

1984 (Mexico Şehri, Meksika)

ABD, özel girişim sisteminin ortaya çıkardığı ekonomik büyümenin nüfus artışını düşürmenin en iyi yolu olduğunu savundu. Dünyanın küresel bir nüfus krizi içinde olduğu fikrini redde neredeyse tek başına kaldı.

1994 (Kahire, Mısır):

Konferans, eğer nüfus artışı durdurulacaksa kadınlara hayatları üzerinde daha fazla kontrol verilmesi gerektiği üzerine anlaşarak bu konuda bir çığır açtı.

Konferans 2015'e kadar dünya nüfusunu yaklaşık 7.3 milyara sabitlemeyi amaç edinen 20 yıllık bir eylem planını onayladı. Plan, kızların eğitimine yeni bir vurgu yapılmasını, kadınlar için çok sayıda doğum kontrol yöntemi ile sağlık hizmetleri ve ekonomik fırsatlar sağlamayı gerektiriyordu.

2003'de Birleşmiş Milletler Genel Meclisi, uluslar arası konferansların kendiliğinden toplanmasına son verme yönünde oy kullandı.

Yansı:

Endüstrileşme düşük doğum oranları için kendiliğinden katkıda bulunan bir etken olmadığına göre, hangi etmenler doğum oranlarının azalmasına yol açar?

Daha iyi sağlık hizmeti ve daha iyi beslenme (her ikisi de bebek ölümlerini azaltır ve bu sayede bir ailenin kaç çocuğunun yaşayacağı yönündeki beklentilerini yükseltir).

Kadınların Değişen Roller

Daha iyi eğitim almış kadınların bir doğum kontrol yöntemi kullanma olasılığı, yok denecek kadar az eğitim almış ya da hiç eğitim almamış kadınlardan daha yüksektir.

Yüksek ve düşük varsayımlar arasındaki fark şu andan 2050'ye kadar her kadın için bir çocuk farkıdır.

Liseyi bitirmiş kadınlar genellikle sadece ilkokulu bitiren kadınlardan daha az çocuğa sahip olurlar ve bir çok gelişmekte olan ülkede çocuk sayısı kadın başına bir çocuktan daha fazla azalmıştır.

Tüm kızlara ve erkeklere ortaöğretimi sağlamak, bir insan hakkını sağlamanın, ekonomik üretimi artırmanın, politik farkındalığı desteklemenin ve 2050'de dünya nüfusunun büyüklüğünü büyük oranda azaltmanın arzu edilen ve maddi olarak da karşılanabilir bir yoludur.

Fakat şu anda, eğer etkili bir aile planlama programı varsa, modern doğum kontrol yöntemleri mevcutsa ve kitle iletişim araçları kadınları ve erkekleri doğum kontrolü hakkında eğitmek için kullanılıyorsa, **fakir ülkelerde- hatta yok denecek kadar az ya da hiç ekonomik büyümenin olmadığı ve kadınların eğitim ve sosyal statüsünün çok düşük olmaya devam ettiği alanlarda-** örneğin Bangladeş'te- **bile doğum oranlarının düşebileceğine ve düşüyor olduğuna dair kanıt vardır.**

Geçmiş birkaç on yıl boyunca dünyada doğurganlık önemli ölçüde azalmıştır.

Kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı altıdan üçe düşmüştür.

Ama bu azalma bazı bölgelerde diğerlerine göre daha da fazladır (Sahra Çölü'nün güneyindeki Afrika ülkelerinde kadın başına düşen çocuk sayısı hâlâ altıdır).

1970'lerin ortaları gibi yakın bir tarihte bile, bir çok hükümetin hiçbir nüfus kontrol programı yoktu.

2000'de dünya çapında evli çiftlerin yaklaşık % 60'ı doğum kontrol yöntemlerini kullanıyorlardı, ki bu 1960'lardaki yaklaşık % 10 oranına göre ciddi bir artıştır.

Nüfusta Büyüme Kısıtlayan Politikalar

Ve eğer nüfus artışı öngörülen seviyeye yakın bir seviyede kalırsa, Afrika'daki doğurganlığın en azından yarıya düşmesine, yani bugünkü rakam olan **kadın başına 4.6 çocuktan yüzyılın ortasına kadar 2.4'e inmesine ihtiyacı var.**

Böyle bir azalma başarılabilir fakat Afrika'nın düşük gelirli ülkelerindeki aile planlama hizmetlerinde büyük bir artışı gerektirir.

Kanıtlar bu ülkelerin çoğunluğunda aile planlaması için karşılanmayan ihtiyacın orta ya da yüksek düzeyde olduğunu göstermesine rağmen doğum kontrol yöntemlerinin kullanımı düşük seviyede kalmıştır. Doğurganlıkta yeni düşüşler olmazsa, Afrika'nın nüfusu 2050 yılına kadar üç katına çıkacaktır.

Nüfusun büyümesini sınırlandırmak için farklı önlemler kullanılmaktadır.

Doğum kontrol yöntemleri yaygın bir biçimde teşvik ediliyor, kısırlaştırma destekleniyor ve kürtaj çoktan mevcut.

Çin (tek çocuk politikası)

Çin'in politikası, bazı nüfus bilimcilerin bir nüfus felaketi olabileceğine inandıkları fazladan 300 milyon çocuğun doğumunu önlemeyi başarmış olmakla övülmüştür.

Kısmen yaşlanan anne babalara bakmak için yeterli yetişkin çocuk olmayacağına dair bir kaygı duyulduğu için, tek çocuk politikası yumuşatılmaktadır.

Şehre ait alanlarda politika geniş çapta yürütülmektedir, ama insanların % 70'inin hala yaşadığı kırsal alanlarda, eğer ilk çocuk kız ise genelde çiftlere ikinci bir çocuk sahibi olma izni verilmektedir.

Kırsal alanlarda politikayı yaygın derecede önemsememe olduğuna ve üç ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin yaygın olarak bulunduğu dair kanıt vardır.

Büyüme Destekleyen Politikalar

1960'larda ve 1970'lerde Arjantin ve Brezilya'yı askeri hükümetler yönetti. Her iki ülkenin de hala seyrek şekilde nüfuslanmış geniş alanları vardır ve her ikisi de Latin Amerika'da egemen güç olma yolunda rakiptirler.

Moğolistan, Sahra Çölü'nün güneyindeki Afrika ülkeleri.

Rusya: 2009'daki temel nüfus ve 2050 için öngörülen nüfus, beklenen nüfustan daha fazlasını göstermektedir: 116.1 milyon. Birleşmiş Milletler'in önceki nüfus tahmini olan 110 milyondan yukarıda bir rakam (2050'de Rusya için 80 ile 100 milyon arası bir rakam öngörülüyor).

Fakat bu hala 2050'ye kadar, bütün nüfusta % 17.6'lık bir azalmayla, Rusya nüfusunda büyük bir azalmayı temsil ediyor (Kıyaslarsak, Ukrayna'nın nüfusunun % 23.4 azalması öngörülüyor).

Eğilimin **Birleşmiş Milletler tarafından** kısmen tanımlanan tarafı, **Rusya'da son dönemdeki doğurganlık, ölüm oranı, bebeklerdeki ölüm oranları ve doğumdaki ortalama ömür beklentisindeki iyileşmelere bağlıdır.**

Ama bu iyileşmeler büyük ihtimalle devam etmeyecek, iç göçler de devam etmeyecek, ki bu Rusya'daki ekonomik durumu kötüleştirecek.

Doğurganlık büyük ölçüde asıl çocuk doğurma yaşları olan 20-29 yaşlarındaki kadınların sayısına ve aynı zamanda ekonomiye dayanır. Ölüm oranı, özellikle önümüzdeki beş ila on yıl içinde H.I.V. ve A.I.D.S. ölümleri fazlalaştıkça artacaktır (aynı zamanda Hepatit C ve verem).

Bir çok gelişmiş ulusun çelişkili politikaları vardır, bazıları nüfustaki büyümeyi desteklerken bazıları bunu desteklemez.

Artan sayıda ülke hızlıca genişleyen emeklilik yaşına gelmiş nüfus ve yaşlı vatandaşlarını desteklemek zorunda kalacak küçülen bir iş gücü ile karşı karşıyadır.

İsveç, Macaristan, Güney Kore ve Japonya gibi bu ülkelerden bazıları kadınları daha fazla çocuk sahibi olmaları için destekleyen çeşitli politikaları denediler.

Politikalar anne ve babaya ücretli izni, ücretsiz çocuk bakımını, büyük aileler için vergi kesintisini, aile konut desteklerini ve hatta çocuk büyüten anne babalara nakit ödemeleri içerir.

Oranları nasıl düşüreceğimizi biliyoruz. İhtiyacımız olan şey bunu yapabilecek bir siyasi irade.

Son değişikliklerinde, ortalama BM öngörüsü, gelecek on yıllarda küresel doğurganlık düşüşünün önümüzdeki on yıllarda hızla azalacağını; doğurganlığın daha gelişmiş bölgelerde günümüzden 2050'ye kadar (daha da düşmek yerine) yükseleceğini; Sahra Çölü'nün güneyinde kalan Afrika ülkelerinde kadın başına doğum oranının yarı yarıya düşeceğini iddia etmektedir.

Bu öngörülerin hepsi veya herhangi biri gerçekleşecek mi?